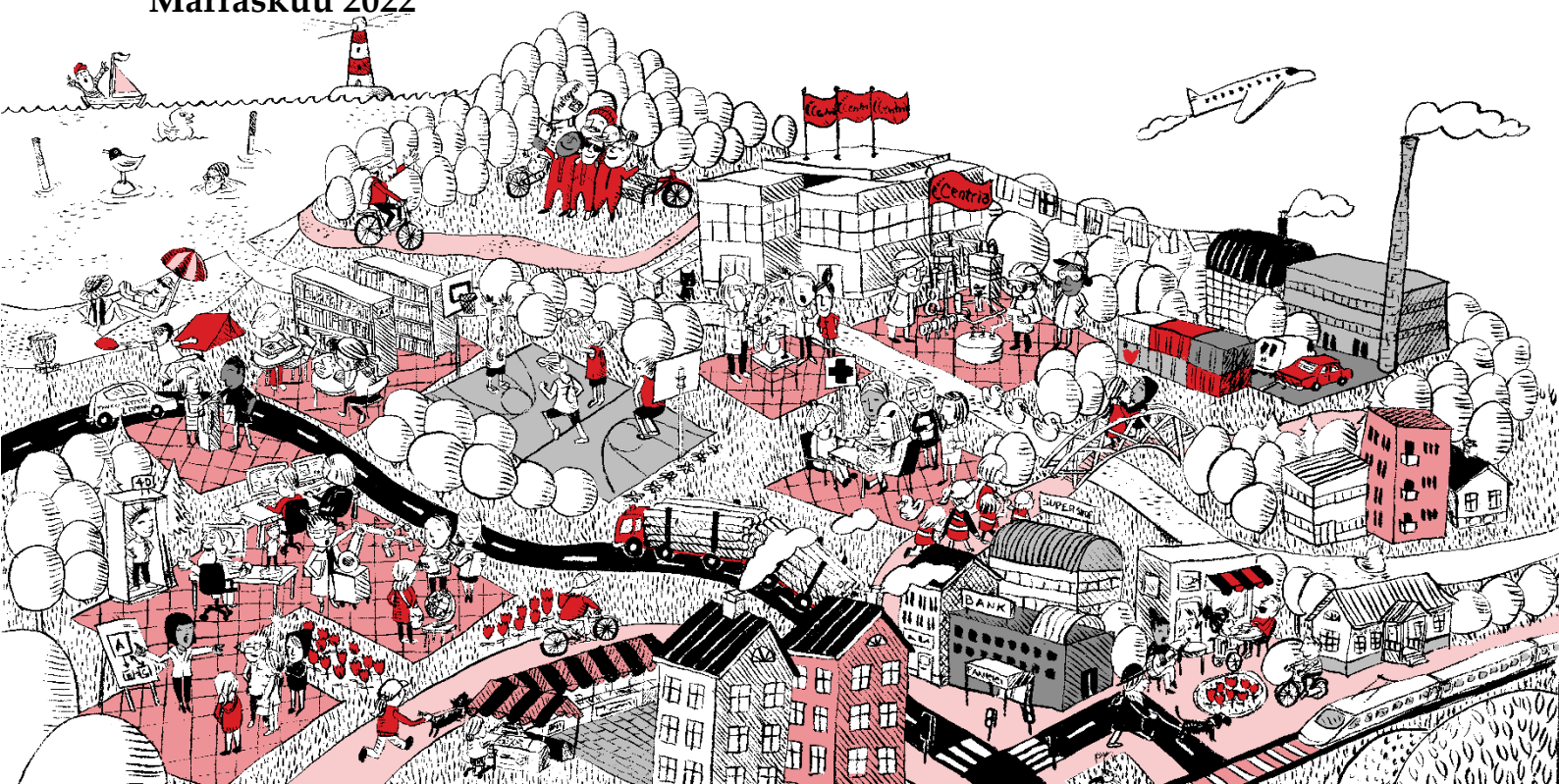

Jenni Kallio

KOHTI DIGITAALISTA TALOUSHALLINTOA

Case Sairauskassa Komet

Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutus
Marraskuu 2022

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Marraskuu 2022	Tekijä/tekijät Jenni Kallio
Koulutus Liiketalouden koulutus		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi KOHTI DIGITAALISTA TALOUSHALLINTOA. Case Sairauskassa Komet		
Työn ohjaaja Janne Peltoniemi		Sivumäärä 30
Työelämäohjaaja Mia Lassila		
<p>Tässä opinnäytetyössä perehdyttiin sairauskassa Kometin tarpeisiin taloushallinnon sähköistämässä. Tämän pohjalta laadittiin kehittämissuunnitelma, joka luovutettiin toimeksiantajan käyttöön heidän taloushallintonsa digitaalisen kehityksen tueksi.</p> <p>Teoriapohjassa käytiin läpi sairauskassoja, niiden syntyä, historiaa ja toimintaa sekä siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä. Lisäksi käsiteltiin taloushallintoa, sen eri muotoja paperisesta älykkääseen ja käytiin läpi taloushallinnon prosesseja.</p> <p>Opinnäytetyössä avattiin toimeksiantajan taloushallinnon nykytilaa, jota voitiin kutsua osittain sähköiseksi taloushallinnoksi, ja tavoitteita, joiden pohjalta tätä opinnäytetyötä ryhdyttiin tekemään. Tärkeimpänä tavoitteena oli mahdollisuus luopua paperisten ostolaskujen vastaanottamisesta. Itse työ muodostui yhdistelmäksi tutkimuksellista ja toiminnallista työtä. Tutkimusosiossa perehdyttiin erilaisiin ohjelmistoratkaisuihin, ja toiminnallisena työnä tuotettiin kehittämissuunnitelma.</p>		

Asiasanat Digitalisaatio, sairauskassa, sähköinen taloushallinto, taloushallinto, täydennyskassa, vakuutus
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date November 2022	Author Jenni Kallio
Degree programme Bachelor of Business Administration, Business Administration		
Name of thesis TOWARDS A DIGITALISED FINANCIAL MANAGEMENT. Case Sick Pay Fund Komet		
Centria supervisor Janne Peltoniemi	Pages 30	
Instructor representing commissioning institution or company Mia Lassila		
<p>This thesis was a look into the financial management of Sick Pay Fund Komet and how to help them in digitalising their financial management. Based on that a development plan was created as a support for the commissioner as they continue improving their electronic financial management.</p> <p>The theory section of this thesis was comprised of two separate topics. The first chapter was a look into the history of sick pay funds, how they function and the legislation concerning them. The second part covered financial management in its different forms from manual financial management on paper to the most modern version of intellectual financial management. Also, in this part of the thesis the different processes of financial management were clarified.</p> <p>The current state of commissioner's financial management was introduced. The current state of the financial management can be called partly electronic. In addition, the objectives for what wanted to be achieved were set. The most important goal was to get rid of the received purchase invoices on paper. The completed work was a combination of research and practical work. As research the different possibilities in suitable softwares were explored and as the practical part of this thesis process the development plan for the commissioner was created.</p>		

Key words

Complementary benefit fund, digitalization, electronic financial management, employee benefit fund, financial management, sick pay fund

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 SAIRAUSKASSAT JA NIIDEN TOIMINTA.....	3
2.1 Vakuutuslaskalaki.....	4
2.2 Vakuutuslaskojen valvonta	6
3 TALOUSHALLINTO	10
3.1 Taloushallinnon kirjo, manuaalisesta tekoölyyn	10
3.2 Taloushallinnon prosessit	13
4 TOIMEKSIANTAJAN TALOUSHALLINTO	17
4.1 Nykytila.....	17
4.2 Tavoitteet	19
5 TEHTY TUTKIMUS JA TYÖ.....	20
6 ARVIOINTI JA POHDINTA.....	23
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	26
LÄHTEET.....	29
KUVIOT	
KUVIO 1.....	11

1 JOHDANTO

Työ valikoitui tehtäväksi minun työpaikassani tai silloisessa työharjoittelupaikassani ollessani, jolloin sain tiedon toimeksiantajan halusta päivittää taloushallintoaan sähköisemmäksi sekä tarpeesta saada apua siihen. Työn tavoitteena on kartoittaa mahdollisuudet päästä eroon paperitositteista erityisesti kirjanpidossa ja korvaushakemuksiin liittyvien ostolaskujen käsittelyssä. Hallinnon kuluihin liittyvät ostolaskut vastaanotetaan tällä hetkellä e-laskuina, joten näidenkin muuttamista verkkolaskuiksi selvitetään. Yleisesti halutaan saada toimintaa mukautettua sujuvammaksi ja nykyaikaisemmaksi. Yhtenä vaikuttimena on myös, että sairauskassan taloushallintoa hoitaa ainoastaan yksi ihminen, joten hänenkin työtehtäviään halutaan uudistuksilla helpottaa.

Toimeksiantajalla on käytössään sairauskassoille räätälöity WinVaka-kirjanpito-ohjelmisto sekä sähköinen Iris-korvaushakemuspalvelu, joita ei voida vaihtaa alan spesifien tarpeiden sekä tästä johtuvan soveltuvien ohjelmistojen rajoittuneen saatavuuden vuoksi, vaan tarkoituksena on selvittää kuinka päästäisiin eroon esimerkiksi paperisena saapuvista ostolaskuista. Selvityksen pohjalta kehitetään taloushallinnon toimintoja digitaaliseen suuntaan niin paljon kuin mahdollista.

Teoriapohjassa kerrotaan sairauskassojen toiminnasta Suomessa yleisesti ja avataan näiden merkitystä ja tarkoitusta. Perehdytään lakeihin ja säännöksiin sairauskassojen toiminnan takana. Lisäksi käydään läpi taloushallintoa, sen prosesseja ja kehittymistä täysin paperisesta ja käsintehdystä työstä nykyiseen yhä enenemässä määrin digitalisoituun ja automatisoituun toimintaan ja sen prosesseihin.

Käydään toimeksiantajan kanssa läpi nykyisiä käytänteitä ja toiveita siitä, mitä toimintoja halutaan ensisijaisesti lähteä kehittämään. Selvitetään myös, minkälaiset räätälöintimahdollisuudet ohjelmistotoimittajalla soveltuvilta osin on olemassa. Tutkitaan erilaisia vaihtoehtoja,

jotka soveltuvat toimeksiantajan tarpeisiin ja poikkeuslaatuiseen toimintaan. Luodaan toimeksiantajalle riittävän yksityiskohtainen suunnitelma, jonka pohjalta digitalisaatiota voidaan kehittää parhaiten soveltuvien menetelmin, joko kassanjohtajan toimesta tai ulkoistettuna toimeksiantajana. Otetaan selvää erilaisista palveluista ja palveluntarjoajista, jotka mahdollisesti olisivat toimeksiantajan tilanteeseen soveltuvia. Otetaan huomioon GDPR-tietosuojasetus sekä sen luoma tarve tiedonsiirron salaamisessa, koska toimeksiantajan toimintakuva sisältää henkilötietojen sekä arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

2 SAIRAUSKASSAT JA NIIDEN TOIMINTA

Suomi kuuluu niin kutsuttujen hyvinvointivaltioiden joukkoon ja yksi hyvinvointivaltion tunnusmerkeistä on sosiaaliturva, jonka meillä Suomessa katsotaan olevan kokonaisvaltaista. Yksi osa tätä kattavaa sosiaaliturvaa on sairausvakuutus. Suomessa jokainen vakituisesti täällä asuva kuuluu lakisääteisen sairausvakuutuksen piiriin. Pääasiallisesti sairausvakuutuksesta vastaa Kansaneläkelaitos, mutta lisänä on myös vapaaehtoisia sairausvakuutuksia. Sosiaaliturvamme on kehittynyt yhdessä muun valtion kanssa aina itsenäistymisestämme saakka. Yhteiskuntarakenteesta, historiallisista ja poliittisista syistä johtuen sosiaaliturva Suomessa on rakentunut varsin eri tavalla verrattuna muihin Pohjoismaihin. Venäjän vallan alaisuudessa eletyn ajan vuoksi useat uudistukset joutuivat odottamaan aikaansa itsenäistymisen jälkeiseen aikakauteen. Myös myöhäinen teollistuminen vaikutti siihen, että Suomen sosiaaliturva oli pitkään verrattain kehittymätöntä. Ensimmäinen terveydenhoitolaki astui voimaan 1927. Sosiaaliturvan kehittäminen maassamme alkoi 1930-luvun loppupuoliskolla, mutta pääsi toden teolla vauhtiin vasta toisen maailman sodan jälkeen. Ensimmäinen sairausvakuutuslaki astui voimaan vuonna 1963. Sen jälkeen perusteellisen uudistuksen terveydenhuoltojärjestelmäämme toi vuoden 1972 kansanterveyslaki. Vuonna 1979 myös työterveyshuolto saatettiin lakisääteiseksi. Nämä kolme lakia yhdessä, kansanterveyslaki, sairausvakuutuslaki ja työterveyshuoltolaki varmistavat sekä julkisten että yksityisten terveyspalvelujen saannin Suomessa. (Niemelä & Salminen 2006, 9–15.)

1990-luvun alun lama vaikutti Suomessa hyvinkin laaja-alaisesti valtion- ja kansantalouden eri sektoreilla, ja osansa näistä sai luonnollisesti myös sosiaaliturva. Lamanaikaiset ja -jälkeiset leikkaukset vaikuttivat siten myös sairausvakuutukseen. Huolimatta näistä supistuksista sosiaaliturvan perusrakenne säilyi muuttumattomana, kun siirryttiin 2000-luvulle. Yleisen taloustilanteen kohentumisen myötä myös sosiaaliturvaa paranneltiin 2000-luvulla muun

muassa vähimmäisturvaetuuksien osalta. Tästä esimerkkinä voidaan mainita vähimmäissairauspäiväraha, joka palautettiin takaisin käyttöön sen jälkeen, kun se 1996 oli sairausvakuutuslaista poistettu. (Niemelä & Salminen 2006, 17–21.)

2.1 Vakuutuskassalaki

Vakuutuskassojen historia juontaa juurensa 1700-luvulle, jolloin käytössä olivat niin kutsutut ammattilaatit. Näiden ammattikuntien käytössä olleiden laatikoiden käyttö loppui 1800-luvun puolivälin jälkeen. Kassatoiminta kuitenkin jatkui työläisten ja käsityöläisten kassoina sekä teollistumisen edetessä niin sanottuina tehdaskassoina ruumiillisen työn tekijöille. 1800-luvulla ryhdyttiin myös perustamaan kassoja henkisen työn tekijöille. Pitkästä historiasta huolimatta viranomaisvalvonta sai alkunsa vasta 1897, jolloin apukassoista annettiin asetus, ja kassojen tuli alkaa laatia säännöt, joille oli haettava viranomaisen vahvistus. Vastuullinen viranomaislainen tuolloin oli teollisuushallitus, nykyisin vakuutuskassat toimivat sosiaaliministeriön valvonnassa. (Hallituksen esitys Eduskunnalle vakuutuskassalain ja laiksi sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta 1992.)

Seuraavat vakuutuskassoja koskevat lainsäädännölliset uudistukset aloitettiin vasta 1930-luvulla. Vuonna 1933 vakuutusliikkeitä koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin. Koska nämä uudistukset kuitenkin koskivat vain liikemäisesti toimivia vakuutuslaitoksia, perustettiin komitea pohtimaan ehdotusta uudeksi avustuskassalainiksi. Komiteanmietintöön perustuva laki astui voimaan vuonna 1942. Sen jälkeen siihen tehtiin lähinnä vain muodollisia muutoksia seuraavien viidenkymmenen vuoden aikana. (Hallituksen esitys Eduskunnalle vakuutuskassalain ja laiksi sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta 1992.)

Vuoteen 1992 mennessä kassatoiminnan luonne oli muuttunut niin paljon lakisääteisen eläke- ja sairausvakuutusjärjestelmän synnyttyä, että avustuskassaa nimenä voitiin pitää jopa harhaanjohtavana. Lisäksi vanhassa avustuskassalainissa oli paljon tarpeettomia säännöksiä ja

kassoilla oli toimintoja, joita ei ollut laissa säädelty ollenkaan. Avustuskassalain puutteellisuus ja vanhentuneisuus korostui entisestään, koska siihen vahvasti liittyvää lainsäädäntöä oli uudistettu 1980-luvun aikana. Nämä puutteet olivat niin merkittäviä, että oli kannattavampaa ja täysin perusteltua säätää kokonaan uusi laki korvaamaan vuoden 1942 avustuskassalaki. Uutta lakia vakuutus ASSOILLE lähdettiin rakentamaan vakuutusyhtiölainsäädännön pohjalta, mutta koska vakuutusyhtiöihin sovellettiin myös osakeyhtiölakia, katsottiin järkevämmäksi kirjoittaa vakuutus ASSOILLE kokonaan oma, täysin erillinen laki, vaikka tämä tarkoittikin joidenkin jo muissa laeissa voimassa olevien pykäliden toistamista. (Hallituksen esitys Eduskunnalle vakuutus KASSALAIKSI ja LAIKSI sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta 1992.)

Avustuskassat luokiteltiin myöntämänsä korvauksen perusteella eläke-, sairaus- sekä hautaus- ja eroavustuskassoihin, ja tätä samaa jakoperustetta käytetään myös nykyisistä vakuutus ASSOISTA. Sairauskassat voivat harjoittaa sairausvakuutuslain mukaista toimintaa ja tämän lisäksi tai yksinomaan myöntää lisäetuuksia. Sairauskassat siis jaotellaan kahtia, työpaikkakassoihin ja täydennyskassoihin. Työpaikkakassat maksavat myös sairausvakuutuslain mukaisia etuuksia. Tästä mahdollisuudesta säädettiin vuonna 1964 Suomessa voimaan astuneessa sairausvakuutuslaissa. Sen mukaan avustuskassan oli mahdollista toimia sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien antajana Kansaneläkelaitoksen sijasta. Työpaikkakassoihin siten tietyiltä osin sovelletaan sairausvakuutuslain säädäntöä. Tämän lisäksi työpaikkakassat voivat myöntää lisäetuuksia. Täydennyskassat puolestaan harjoittavat ainoastaan täydentävää lisäetuustoimintaa. Sairauskassat tyypistään riippumatta säätävät lisäetuuksista omissa säännöissään. Voidaan esimerkiksi maksaa lakisääteisten etujen omavastuuosuuksia jäsenille ja erinäisiä sairausvakuutuslain ulkopuolelle jääviä etuuksia, kuten silmälaseja ja hammashoitoa. (Hallituksen esitys Eduskunnalle vakuutus KASSALAIKSI ja LAIKSI sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta 1992.)

Vakuutuskassalain mukaan vakuutuskassa on vakuutuslaitos, joka ei harjoita liikemäistä vakuutustoimintaa ja myöntää toimintapiirissään erilaisia laissa eriteltyjä korvauksia. Vakuutuskassalaissa sairauskassa tarkoittaa vakuutuskassaa, joka myöntää korvauksia sairauden johdosta pääasiallisena tarkoituksenaan. Toimintapiirillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka voivat olla kassassa vakuutettuina. Vakuutuskassan voivat perustaa yksi tai useampi perustaja, joka tai jotka ovat Suomen tai ETA-valtion kansalaisia tai näissä sijaitsevia yhteisöjä tai säätiöitä. Perustajan tai perustajien on tehtävä päivätty ja allekirjoitettu perustamiskirja. Vakuutuskassalla on oltava säännöt, joista käy ilmi muun muassa kassan nimi ja toimintapiiri, pienin sallittu jäsenmäärä, kassan maksamat etuudet ja niiden suuruudet tai määräytymisperusteet sekä edellytykset niiden saamiselle. Sosiaali- ja terveysministeriön on vahvistettava vakuutuskassan säännöt. Vakuutuskassa on itsenäinen oikeushenkilö ja perustettu kassa on ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriön ylläpitämään vakuutuskassarekisteriin. Vakuutuskassan johdosta vastaa kassankokouksen valitsema hallitus ja yleensä lisäksi hallituksen valitsema toimitusjohtaja, josta voidaan myös käyttää nimitystä kassanjohtaja. Kassankokouksessa jäsenet ja osakkaat käyttävät päättämisvaltaansa kassan asioissa. Jokainen jäsen ja osakas on oikeutettu ottamaan osaa ja käyttämään puhevaltaansa kokouksessa. Vakuutuskassan säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että jäsenten ja osakkaiden sijasta kassankokouksessa päättämisvaltaa käyttää edustajisto, jonka jäsenistö keskuudestaan valitsee. Varsinainen kassankokous on pidettävä neljän kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä hallituksen koon kutsumana. (Vakuutuskassalaki 27.11.1992/1164.)

2.2 Vakuutuskassojen valvonta

Suomen vakuutuskassoilla on oma yhdistys, Vakuutuskassat ry. Vuoden 1992 lakiuudistuksessa Avustuskassojen yhdistys muuttui Vakuutuskassojen yhdistykseksi. Avustuskassojen yhdistys oli toiminut kassojen lakisääteisenä yhteiselimenä ja Vakuutuskassojen yhdistys jatkoi samassa toimessa. (Hallituksen esitys Eduskunnalle vakuutuskassalaksi ja laiksi sairaus-

vakuutuslain 61 §:n muuttamisesta 1992.) Vuonna 2005 kuitenkin esitettiin vakuutuskassalain muuttamiseksi yhdistyksen toiminnan lopettamiseksi ja yhdistyksen purkamiseksi, samalla myös vakuutuskassalautakunta, joka toimi yhdistyksen yhteydessä lakkautettiin. Edellisten lakien säätämisten aikaiset olosuhteet eivät olleet enää vallassa, eikä siten myöskään ollut enää perusteita lakisääteisen ja kassojen pakkojäsenyyteen perustuvan yhdistyksen olemassaololle. Tällöin perustettiin uusi vapaaehtoinen yhdistys kassojen edunvalvontaan. (Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutuskassalain muuttamisesta ja Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n 17 kohdan kumoamisesta 2005.)

Vakuutuskassat ry toimii vakuutuskassalain alaisten kassojen yhteiselimenä, valvoo niiden yleisiä ja yhteisiä etuja sekä edistää niitä. Yhdistyksen toimintaa rahoitetaan jäsenmaksuilla. Vakuutuskassat ry:n tehtäviin kuuluu esimerkiksi lainsäädännön seuraaminen ja siitä tiedottaminen, yhdistys myös järjestää koulutuksia, neuvoa ja ohjeistaa. (Vakuutuskassat ry a.)

Vakuutuskassoja valvovana elimenä toimii Finanssivalvonta. (Vakuutuskassalaki 27.11.1992/1164.) Finanssivalvonta on rahoitus- ja vakuutusviranomainen, joka valvoo muun muassa pankkeja, vakuutus- ja eläkeyhtiöitä sekä sijoittamiseen ja rahastoihin liittyviä yrityksiä. Hallinnollisesti se kuuluu Suomen Pankin yhteyteen, mutta on kuitenkin itsenäinen päätöksentekijä. Finanssivalvonnan tavoitteena on valvottavien tahojen vakaa toiminta finanssimarkkinoiden edellyttämällä tavalla, vakuutettujen etujen turvaaminen ja yleinen luottamus finanssimarkkinoihin. (Finanssivalvonta.) Finanssivalvonnan Työeläkelaitokset-toimisto vastaa myös vakuutuskassojen valvonnasta. Finanssivalvonnan antamat määräykset ja ohjeet koskevat lähinnä kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta sekä muuta yleisesti vakuutustoimintaan liittyvää, joten niitä ei ole tarve käsitellä tässä yhteydessä sen enempää.

Tähän kappaleeseen on koottu olennaisimpia poimintoja sairausvakuutuslaista. Sairausvakuutuslain tarkoituksena on turvata vakuutetun oikeus korvaukseen sairauden hoidon aiheuttamista tarpeellisista kustannuksista sekä lyhytaikaisen työkyvyttömyyden ja raskauden tai lapsen hoidon aiheuttamasta ansionmenetyksestä. Kansaneläkelaitos vastaa lain noudattamisesta ja valvonnasta. Laki koskee myös työpaikkakassoja samalla tavalla kuin Kansaneläkelaitosta, ellei muualla säädetä toisin. Jos henkilö on jäsenenä työpaikkakassassa, tehdään tästä merkintä sairausvakuutuskorttiin eli puhkielessä paremmin tunnettuun niin kutsuttuun KELA-korttiin. Sairausvakuutuslain 16. luvussa säädetään työpaikkakassoista, jotka ovat vakuutuskassalain mukaisia. Työpaikkakassa voi toimia Kansaneläkelaitoksen tavoin myöntäessään sairausvakuutuslaissa säädettyjä korvauksia ja etuuksia jäsenilleen. Työpaikkakassan toiminnasta säädetään soveltuvin osin sairausvakuutuslaissa, Kansaneläkelaitoksesta annetussa laissa (731/2001) ja muutoin sen osalta on voimassa vakuutuskassalaki (28.12.2018/1319). Tällaiselle edellä mainitulle toiminnalle on oltava suostumus Kansaneläkelaitokselta. Edellytyksenä on, että kassan toimintapiiriin kuuluu vähintään 300 jäsentä ja kassan kokous on kahden kolmasosan enemmistöllä hyväksynyt kassan säännöt, joista vastaava toiminta käy ilmi. 16: luvun 2 §:n mukaan Kela maksaa työpaikkakassalle ennakkoa sairausvakuutusrahastosta arvion mukaan. Lisätujen maksamisesta kassa vastaa omien sääntöjensä mukaisella tavalla. 5 §:n mukaan Kela valvoo ja tarkastaa työpaikkakassojen sairausvakuutuslain mukaista toimintaa ja voi peruuttaa aiemmin mainitun suostumuksensa, jos kassa ei enää täytä säädettyjä edellytyksiä. (Sairausvakuutuslaki 21.12.2004/1224.) Kelan tai työpaikkakassan maksamia, sairausvakuutukseen sisältyviä korvauksia ovat sairauspäiväraha, jota voidaan maksaa yhteensä enintään 300 arkipäivältä, lääkekustannukset lääkkeestä riippuen 40–100 prosenttia hinnasta, yksityisten lääkäreiden ja hammaslääkäreiden palkkioista korvataan osa ja lisäksi voidaan korvata matkakustannuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö.)

Loppuun vielä pari oleellista seikkaa sairauskassoihin liittyen. Sairauskassoja määriteltäessä on muistettava ottaa huomioon pari tärkeää eroavaisuutta, joista ensimmäinen on jäsenmäärä. Työpaikkakassan vähimmäisjäsenmäärä on 300, kun puolestaan täydennyskassassa

jäseniä voi vähimmillään olla 100. Kuten jo aiemminkin on mainittu työpaikkakassa maksaa myös yleisesti Kansaneläkelaitoksen maksamia, lakisääteisiä etuuksia, siinä missä täydennyskassa maksaa vain omien sääntöjensä mukaisia lisäkorvauksia. Vakuutus-kassat määrittelevät jäsenyytensä ehdot säännöissä. Yleensä edellytyksenä on muun muassa pääasiallinen toimeentulo ja pitempiaikainen työsuhde. Jos työnantaja on antanut suostumuksensa, säännöissä voidaan määritellä kassan jäsenyys pakolliseksi ehdoksi työsopimukseen kaikille työntekijöille. (Vakuutus-kassat ry b.)

Lisäyksenä on mainittava, että opinnäytetyöprosessin aikana voimaan ehti astua uusi vakuutus-kassalaki, joka ei kuitenkaan tuonut aiemmin kirjoitettuun sisältöön liittyen mitään suurempia muutoksia. Uudessa laissa vakuutus-kassojen jäsenistä käytetään termiä vakuutettu, mutta koska jäsen on edelleen käytännönläheisempi ja yleisesti käytössä oleva termi, ei katsottu aiheelliseksi muuttaa sitä tämän opinnäytetyönkään osalta. Yhtenä muutoksena on mainittava se, että uuden lain voimaantulon myötä vakuutus-kassoihin sovelletaan myös eläkesäätiö- ja eläkekassalakia 946/2021, ellei vakuutus-kassalaissa muuta säädetä. (Vakuutus-kassalaki 2021.)

3 TALOUSHALLINTO

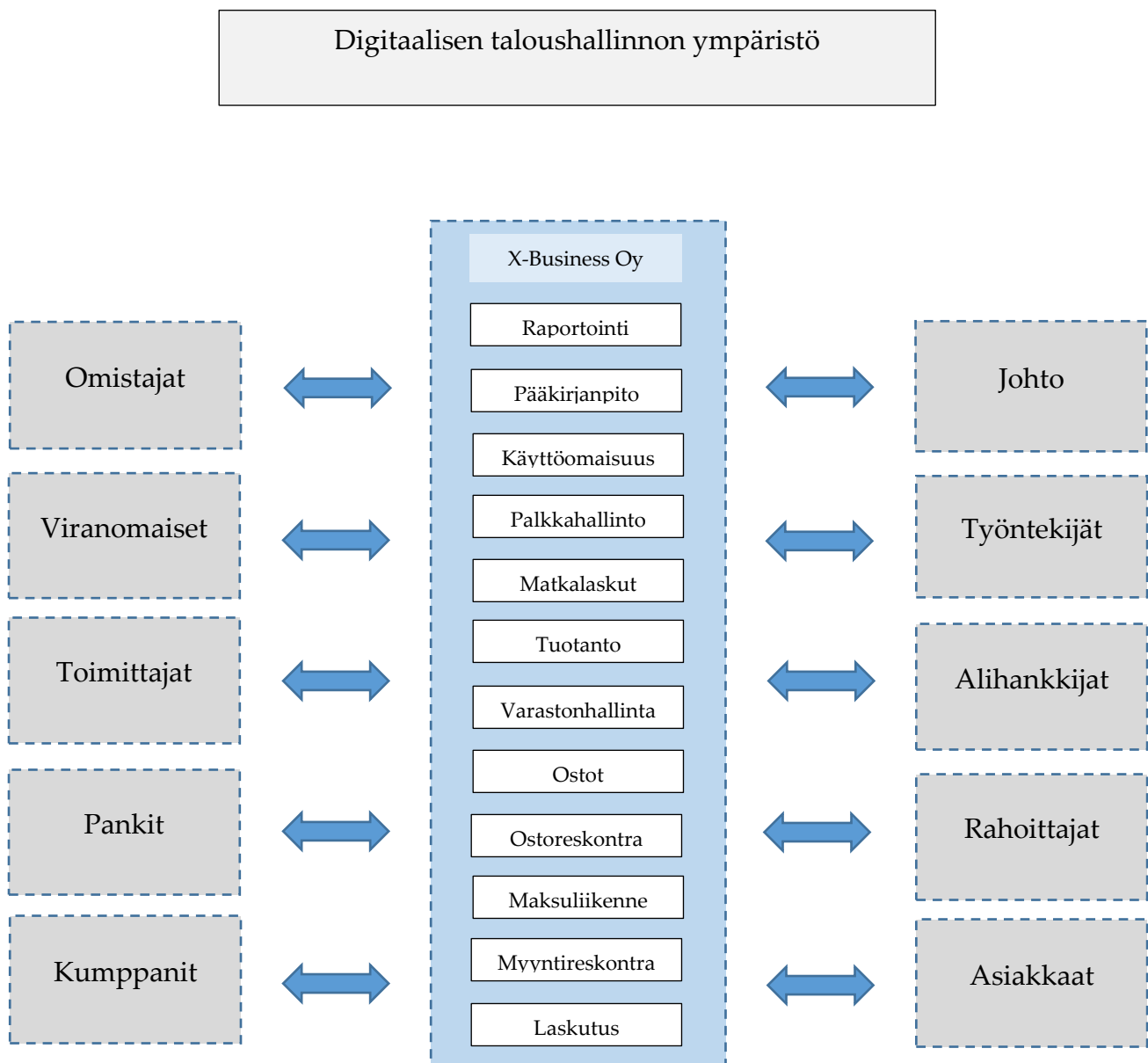
Taloushallinto on järjestelmä, jolla seurataan yrityksen tai yhteisön taloudellisia tapahtumia, jotta niistä voidaan raportoida ulkoisille ja sisäisille sidosryhmille. Näihin sidosryhmiin perustuen myös taloushallinto jakautuu kahtia, ulkoiseen ja sisäiseen laskentatoimeen. Ulkoinen eli yleinen laskentatoimi tuottaa tietoa yhteisön ulkopuolisille tahoille, kuten viranomaisille, sijoittajille ja asiakkaille. Sisäinen eli johdon laskentatoimi taas keskittyy tuottamaan taloudellista informaatiota johdon tarpeisiin ja antamaan heille tietoa ja työkaluja päätöksen tekoon. (Lahti & Salminen 2014, 16.)

3.1 Taloushallinnon kirjo, manuaalisesta tekoälyyn

Suomalainen taloushallinto on ollut sähköistämisen saralla maailmanlaajuinen edelläkävijä. Suomessa otettiin ensimmäisenä maailmassa, vuonna 1997, käyttöön lainsäädäntö, joka salli siirtymisen paperisesta taloushallinnosta sähköiseen. Tähän kahteenkymmeneen vuoteen on mahtunut paljon kehitystä, mutta valitettavasti myös samaan aikaan Suomen edelläkävijä-asema on menetetty. Esimerkiksi verkkolaskutukseen siirtyminen on tapahtunut maassamme hitaasti, vaikka olemmekin toki edelleen vielä monia maita edellä sillä saralla. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 16.)

Sähköisestä kirjanpidosta käytettiin 1990- ja 2000-luvun taitteessa termiä paperiton kirjanpito. Tuolloin se käytännössä tarkoitti sitä, että kirjanpidon lakisääteiset tositteet olivat sähköisessä muodossa. Tälläkin hetkellä sähköistäminen, eli paperisista tositteista pois siirtyminen, voi edelleen olla tehotonta ja sisältää päällekkäisiä ja/tai manuaalisia työvaiheita. Näitä toimintoja voidaan tehostaa IT:n ja sovellusten, internetin ja muiden sähköisten palvelujen avulla. Tähän verrattuna digitaalinen taloushallinto on tehokkaampaa, se on integroitua ja

tiettyjä työvaiheita on automatisoitu. Digitaalisen taloushallinnon synonyymejä ovat automaattinen taloushallinto ja integroitu taloushallinto. Määritettäessä onko yrityksen taloushallinto digitaalista, sitä on tarkasteltava yli sidosryhmärajojen, koska täydellinen digitaalisuus vaatii kaiken tietovirran sähköistä vastaanottoa ja lähettämistä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018; Lahti & Salminen 2014.)

KUVIO 1. Digitaalisessa taloushallinnossa prosesseja tarkastellaan yli yritys- ja sidosryhmärajojen (mukaillen Kaarlejärvi & Salminen 2018, 25)

Käytännössä digitaalinen taloushallinto on prosessi, joka muodostuu ihmisten teoista, organisoiduista töistä, teknologiasta ja tietojärjestelmistä sekä suoraviivaisista toimintaketjuista, joista on mahdollisuuksien mukaan poistettu päällekkäiset vaiheet materiaalin käsittelyssä automatisaation avulla. Siis lyhyesti ja ytimekkäästi paketoituna, kaikki taloushallintomateriaali on sähköistä, tositteet ovat konekielisiä sekä transaktioiden prosessointi ja raportointi on automatisoitu. Kaikki tieto siirtyy ja se käsitellään sähköisesti eri osapuolten, järjestelmien ja osaprosessien välillä sekä yrityksen sisällä että yli sidosryhmärajojen, kaikki tieto on arkistoitu ja siihen pääsee käsiksi sähköisesti.

Hyvänä esimerkkinä sähköistä ja digitaalista taloushallintoa verrattaessa voidaan käyttää ostolaskua. Sähköisessä taloushallinnossa toimittaja lähettää paperilaskun, jonka vastaanottaja joutuu itse muuttamaan sähköiseksi skannaamalla. Digitaalisessa taloushallinnossa verkkolaskutus on keskeisessä roolissa, silloin ostolaskun tiedot siirtyvät suoraan yhdestä järjestelmästä toiseen ja sen datasta voidaan muodostaa kuva, jota hyödynnetään muun muassa laskun tarkastamisessa. Datan avulla puolestaan esimerkiksi tiliöinti ja maksuaineiston muodostaminen tapahtuvat automaattisesti. Automaatio onkin seuraava taloushallinnon vaihe, johon ollaan siirtymässä ja johon on jo tietyiltä osin siirrytty. Automatisointi siirtää ihmisresursseja entistä enemmän rutiinitöiden parista esimerkiksi poikkeusten käsittelyyn. (Lahti & Salminen 2014, 25–27.) Automaatio tuo mukanaan uuden ajan ja vielä yhden uuden termin, älykäs taloushallinto. Älykäs taloushallinto hyödyntää uusinta teknologiaa, kuten tekoälyä ja ohjelmistorobotiikkaa. Älykkään taloushallinnon prosessit ovat tarkoituksen- ja yhdenmuukaisia, järjestelmät korvaavat ihmisiä rutiinitehtävissä ja toimivat tukena päätelyssä sekä luovassa ongelmanratkaisussa. Tämä mahdollistaa sen, että taloushallinnon asiantuntijoiden aika ei enää kulu tiedon tuottamiseen, vaan he voivat keskittyä ohjelmistojen tuottaman tiedon hyödyntämiseen ja näin taloushallinto pääsee rakentamaan uutta roolia liiketoiminnan kumppanina. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 11–13.)

3.2 Taloushallinnon prosessit

Koska taloushallinto on niin laaja kokonaisuus, on sitä parempi käsitellä pienempinä osakokonaisuuksina. Tätä samaa jakoa käytetään sekä tietojärjestelmien että yritysten näkökulmasta. Käydään seuraavaksi hieman läpi näitä taloushallinnon eri palasia eli prosesseja.

Ostolaskuprosessi vie eniten resursseja, joten sen automatisaatiosta saadaan luonnollisesti myös suurimmat hyödyt. Useimmat isot yritykset ja julkiset organisaatiot vastaanottavat nykypäivänä pelkästään verkkolaskuja. Sähköisesti laskuja käsitellään vielä suurempi määrä, sillä useimmissa organisaatioissa paperilla saapuvat laskut skannataan sähköiseen muotoon. Sähköistä ostolaskuprosessia voidaan ajatella myös hankintaprosessina, joka alkaa tilauksesta. Sitten ostolasku vastaanotetaan ja tiliöidään ja tämän jälkeen riippuen siitä, onko käytössä digitalisoitu vai sähköinen taloushallinto, ostolasku joko hyväksytään automaattisesti tai manuaalisesti, jonka jälkeen se laitetaan maksatukseen. Myöhemmin seuraavat mahdolliset täsmäytykset ja jaksotukset sekä arkistointi. Perinteisessä ostolaskuprosessissa kulku on alkanut siitä, kun ostolasku on saapunut paperilla, jonka jälkeen se on toimitettu asiattarkastajalle, joka tekee laskuun hyväksymismerkinnän. Asiattarkastaja toimittaa laskun edelleen laskun hyväksyjälle, joka tekee laskuun oman merkintänsä. Hyväksyjä toimittaa laskun puolestaan taas eteenpäin ostoreskontranhoitajalle, joka laskun saatuaan tallentaa sen perustiedot sekä tiliöinnin manuaalisesti ja arkistoi sen mappiin. Näistä mapitetuista ostolaskuista sitten muodostetaan maksuaineisto, joka siirretään pankkiin. Edellisestä kuvauksesta käy selkeästi ilmi paperisen ostolaskun ongelmia, kuten hidas kierto, häviämisen vaara sekä manuaalinen syöttö, josta muodostuu virheiden riski. Sähköinen prosessi tehostaa ja nopeuttaa ostolaskun käsittelyä ja kiertoa sekä pienentää virheiden riskiä. (Lahti & Salminen 2014, 52–54.)

Myyntilaskuprosessissa toimivuus on merkittävässä roolissa. Mahdolliset virheet tai viivästykset voivat vaikuttaa maksuvalmiuteen. Myös laskutus on osa yrityksen imagoa ja asiakaspalvelua. Myyntilaskuprosessi alkaa laskun laadinnasta ja päättyy, kun maksu on suoritettu

ja kirjattu pääkirjanpitoon. Jos puolestaan tarkastellaan koko myyntiprosessia, se alkaa tarjouspyynnön vastaanottamisesta. Sähköisenä toteutettava myyntilaskuprosessi on jaettavissa neljään vaiheeseen, jotka ovat laskun laatiminen, lähetys, arkistointi ja myyntireskontra, joka sisältää suoritusten kuittaukset ja perintätoimet. Kokonaisprosessi voi olla täysin sähköinen ainoastaan, jos myös vastaanottaja kykenee vastaanottamaan ja käsittelemään ostolaskunsa sähköisesti. (Lahti & Salminen 2014, 78–79.)

Matka- ja kululaskuprosessi syntyy työntekijän matkustaessa tai tehdessä yrityksen puolesta pienhankintoja omakustanteisesti. Normaalisti työntekijälle maksettavia matkakuluja ovat kilometrikorvaukset ja päivärahat, majoituskulut ja matkaliput sekä pysäköinti- tai muut autokulut. Muita korvattavia kuluja voivat esimerkiksi olla neuvottelukulut tai ammattikirjallisuus. Prosessi voi alkaa matkasuunnitelmasta, mutta huomattavasti yleisempää on, että se alkaa siitä, kun työntekijä toimittaa matka- tai kululaskun. Matka- ja kululaskuprosessi tulee puolestaan päätökseen, kun matkalasku on maksettu ja maksu on kirjattu. Melkein kaikissa organisaatioissa maksetaan matka- ja kulukorvauksia. Pienyrityksissä matkustavia henkilöitä saattaa olla vain yksi, jolloin sähköistäminen ei välttämättä ole merkittävää, muuta kuin tilinpidon kannalta. Tilanne voi olla toinen jo yli 10 henkilön organisaatioissa, jolloin kuluja on jo siinä määrin, että niiden käsittely muodostaa oman prosessinsa. Tämä on myös virheille ja väärinkäytöksille altis osa-alue, joten kontrollin tärkeys korostuu. Tärkeimmät sähköistämisen hyödyt syntyvätkin ajansäästöstä ja väärinkäytösriskin alentumisesta. (Lahti & Salminen 2014, 101–103.)

Käyttöomaisuuskirjanpidossa investoinnit, joiden käyttöaika on yli kolme vuotta, kirjataan taseeseen. Nämä hankinnat kirjataan kuluiksi poistoina niiden vaikutusaikana. Pienillä yrityksillä on yleensä riittävää, että seuranta tehdään taulukkolaskentaohjelmassa. Isoille yrityksille, joissa investointeja on paljon ja ne ovat kokonaissummiltaan suurempia, on järkevää käyttää käyttöomaisuusohjelmaa tai taloushallintojärjestelmän käyttöomaisuusrekisteriä. (Lahti & Salminen 2014, 130–131.)

Palkanlaskentaprosessi on usein merkittävä osa hallintoa. Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä se on usein osa taloushallinnon työtä, kun taas suuremmissa organisaatioissa se on rinnakkaistoiminto, joka usein sisältyy HR-osaston vastuualueeseen. Palkanlaskentaprosessi on laajempi kokonaisuus kuin pelkästään palkan laskenta ja maksaminen. Kokonaisprosessiin sisältyy myös muun muassa työntekijöiden ja esimiesten toimenpiteet, raportoinnin tarve ja viranomaisilmoitukset. (Lahti & Salminen 2014, 135–136, 138.) Tämän opinnäytetyön kannalta palkanlaskenta ei ole merkittävä taloushallinnon prosessi, joten sitä ei käsitellä tätä tarkemmin.

Kaikki edellä mainitut prosessit, jotka kaikki automatisoituina vaikuttavat merkittävästi taloushallinnon tehokkuuteen, kootaan pääkirjanpitoon joko omista järjestelmistään tai osakirjanpidon moduuleistaan. Lisäksi pääkirjaan tehdään suoria kirjauksia, yleensä muistiotositteina. Tällaisia ovat esimerkiksi jaksotukset purkuineen, oikaisut, korjaukset ja täsmäytykset. Pääkirjanpidolla on tärkeä rooli sen ohjaavan ja täsmäyttävän tehtävän vuoksi. (Lahti & Salminen 2014, 150–153.) On kuitenkin muistettava, että pienempien organisaatioiden kaikki kirjanpito voidaan tehdä myös suoraan pääkirjaan, varsinkin jos kyseessä on osittain tai tehotomasti sähköistetty kirjanpito.

Taloushallinnon digitalisaatiossa raportointi ja sen kehittäminen omaa korkean prioriteetin useampien eri sidosryhmien näkökulmasta. Yritysten sisäisen raportoinnin kannalta raportoinnilla on merkitystä kannattavuuden seurannassa ja ennustamisessa. Yhteiskunnallisella tasolla tarkastellessa on todettu, että talousraportoinnin automatisointi voisi tuoda merkittävät vuotuiset säästöt. Parhaimmillaan digitaalisessa taloushallinnossa erilaiset raportit valmistuvat automaattisesti tai ainakin niitä pystytään tuottamaan reaaliajassa. (Lahti & Salminen 2014, 171–172.)

Kontrollit ovat tärkeä osa jokaisen organisaation hallintoa ja riskien hallintaa. Johto asettaa tavoitteet, joiden mukaan kontroleja ylläpidetään. Yleisimmin kontrollit koskevat kaikkia toimintoja, henkilöstöä, tuotteita tai palveluita sekä muuta mahdollista toimintaympäristöä.

Niitä voidaan valvoa sisäisesti esimerkiksi sisäisen tarkastuksen toimesta ja ulkoisesti esimerkiksi tilintarkastajan toimesta. Keskeisessä asemassa ovat etenkin taloushallinnon kontrollit. Sisäinen valvonta olisi hyvä olla osa organisaation prosesseja. Digitaalisessa taloushallinnossa merkittävään rooliin nousevat myös järjestelmien kontrollit, toisaalta IT-järjestelmät myös edesauttavat kontrollien tehostamista. (Lahti & Salminen 2014, 188–190.)

4 TOIMEKSIANTAJAN TALOUSHALLINTO

Koska kyseessä on pieni täydennyskassa, on sen taloushallinnon hoito, muiden toimintaan liittyvien asioiden ohella, yksinomaan kassanjohtajan vastuulla. Juuri siitä nousi tarve tälle opinnäytetyölle. Halutaan saada taloushallinnon toimintoja tehostettua, ja kassanjohtajan resurssien ollessa rajalliset, paras ratkaisu oli ulkoistaa tutkimus- ja kehittämistyö. Taloushallinnon työt linkittyvät vahvasti sairauskassan varsinaiseen toimintaan eli heidän sääntöjensä mukaisten etuuksien myöntämiseen. Suurin osa rahaliikenteestä siis muodostuu tämän toiminnon ympärille, kun jäsenille korvataan kassan sääntöjen mukaisia etuuksia, ja palveluntarjoajille puolestaan maksetaan kassan jäsenille tuotetuista palveluista.

4.1 Nykytila

Toimeksiantajalla on käytössä nimenomaan vakuutus ASSOille suunniteltu WinVaka-järjestelmä taloushallintoon ja etuuksien käsittelyyn. Lisäksi käytössä on e-asiointipalvelu Iris, jonka kautta jäsenet voivat hakea korvauksia sähköisesti. Tämä on jo edesauttanut paperin vähentämisessä, koska kassan jäsenet ovat ottaneet palvelun hyvin vastaan. Tämän vuoden elokuussa jo yli 70 % jäsenistöstä oli ottanut e-asioinnin käyttöön (Sairauskassa Komet 2022a). Näin ollen paperisten hakemusten, laskujen ja kuittien vastaanottaminen on jo huomattavasti vähentynyt. Toinen jäseniin liittyvä resurssihelpotus on otettu käyttöön tämän vuoden aikana. Iris-palvelusta löytyy nyt myös sähköinen jäsenkortti, jonka käyttö on tehnyt tarpeettomaksi jäsenlistojen ylläpitämisen ja toimittamisen palveluntarjoajille, kuten apteekkeille. Tällä menettelyllä kassan korvaamat palvelut ja tuotteet saadaan siirrettyä suoraan kassan laskulle, eikä jäsenten tarvitse enää toimittaa kassaan kuitteja. (Sairauskassa Komet 2022b.)

Kassaan saapuvat ostolaskut voidaan käytännössä jakaa kahteen eri ryhmään, hallintoon liittyviin laskuihin ja kassan etuuksiin liittyviin laskuihin. Hallinnon laskut saapuvat tällä hetkellä e-laskuina suoraan pankkiin, josta ne tallennetaan pdf-muodossa ja siirretään manuaalisesti kirjanpitoon yhdessä muiden pankkitapahtumien kanssa. Paljon ostolaskuja kuitenkin saapuu edelleen paperisena. palveluntuottajien kentän ollessa niinkin laaja ja kirjoiltaan vaihteleva kuin se tässä tapauksessa on, ei yhtenäisten käytänteiden luominen ole yksinkertaista.

Varsinaista myyntilaskuprosessia toimeksiantajalle ei ole lainkaan. Toimintapiiriin kuuluvat yritykset vähentävät jäsenmaksut jäsenistöltä palkanmaksun yhteydessä ja tilittävät nämä sitten kassalle automaattisesti, vähintään kerran kuukaudessa. Ainoana poikkeuksena tässä ovat jäsenet, jotka erinäisistä syistä, esimerkiksi pitkät sairauslomamat tai vanhempainvapaat, eivät ole palkanmaksun piirissä. Tällöin jäsenen on, jos haluaa pitää voimassa oikeutensa sairauskassan etuuksiin, maksettava jäsenmaksunsa itse. Kassanhoitaja tiedottaa kyseistä jäsentä asiasta kirjeitse. Tämä tiedonantokirje sisältää myös maksutiedot, joita käyttämällä voi jäsen suorittaa jäsenmaksunsa kassalle kerran kuukaudessa.

Palkanmaksu on toimeksiantajan taloushallinnossa niin pieni toiminto, ettei sen osalta ole tarvetta minkäänlaisiin muutoksiin tällä hetkellä. Matka- ja kululaskuja syntyy jonkin verran, lähinnä kassanjohtajan sekä hallituksen jäsenten osallistuessa koulutuksiin. Nämä käsitellään tällä hetkellä paperisena. Koska toimeksiantaja on verrattain varsin pieni sairauskassa, ei heillä ole monia resursseja vaativia toimintoja. Sen sijaan suurten, paljon ajallisia resursseja vievien toimintojen merkitys korostuu, jolloin näiden tehostamisesta luonnollisesti myös saadaan suurimmat hyödyt, ja ne ovat tietenkin siten myös tärkeimmässä roolissa tämän opinäytetyön tekemisessä. Tällä hetkellä suurin osa henkilöstöresursseista kuluukin manuaaliseen työhön, jonka automatisaatio on haasteellista, koska valmista automatiikkaa ei ole olemassa ja sen kehittäminen on kallista.

4.2 Tavoitteet

Toimeksiantajan ensisijaisena tavoitteena olisi päästä eroon kirjanpitoon liittyvistä paperitoimista eli paperilla saapuvista ostolaskuista, jäsenten korvaushakemuksista sekä näiden liitteistä. Näistä kertyy edelleen monta mapillista paperia vuodessa. Lisäksi halutaan saada taloushallinnon toimintoja tehostettua mahdollisimman laaja-alaisesti, jotta kassanjohtajan resursseja voitaisiin ohjata muihin kassan hallintoon liittyviin toimiin. Koska kyseessä on voittoa tavoittelematon organisaatio, jonka ainoana tavoitteena on kyetä tarjoamaan jäsenilleen sääntöjensä mukaisia etuuksia, ei kehitystyöhön ole ohjattavissa rahallisia resursseja samalla tavalla kuin esimerkiksi liiketoimintaa harjoittavassa yrityksessä olisi. Siksi on pyrittävä löytämään mahdollisimman edullisia ratkaisuja, jotta kassan budjetti säilyy edelleen kohtuullisena. Tällä hetkellä, nykyisessä tilanteessa, lähes mikä tahansa ratkaisu, jolla toimintaa tai toimintoja pystytään järkevästi tuomaan lähemmäs digitaalisia ratkaisuja, on toimeksiantajan kannalta hyvä ratkaisu. Tietenkin on muistettava, että myös tehostaminen on otettava huomioon, eikä pelkästään ajateltava, miten saadaan digitalisaatiota vietyä eteenpäin.

On toki tietenkin mainittava, että luonnollisesti toimeksiantajan vaakakupissa painaa myös toiminnan kestävyys kehittäminen. Elämme kuitenkin maailmassa, jossa jokaisen ihmisen ja organisaation tulisi ottaa huomioon myös se, minkälainen vaikutus heidän toiminnallaan on ympäristön ja muun yhteisön kannalta. Nykyaikaiseen toiminnan kehittämiseen kuuluu siis myös luonnollisena osana se, että otetaan huomioon, minkälaisia vaikutuksia erilaisilla ratkaisuilla on muun muassa ympäristön- ja ilmastonsuojelun kannalta.

5 TEHTY TUTKIMUS JA TYÖ

Koska merkittävä osa toimeksiantajan taloushallinnosta liittyy olennaisesti heidän käytös-
sään olevaan WinVaka-järjestelmään, oli luonnollisestiärkevin toimenpide olla ensin yhtey-
dessä ohjelmiston valmistajaan. Heiltä kerrottiin, että verkkolaskustandardi sellaisenaan
kuin se nyt on käytössä, ei ole soveltuva vakuutuskassojen käyttöön. Syynä tähän on se, että
kassojen tapauksessa ei pelkästään riitä se, että saadaan kuljetettua eurotietoja kahden eri toi-
mijan välillä, vaan mukana on kuljettava myös henkilötason tapahtumia, jotka ovat oleellisia
kassan kirjanpidon ja etuusseurannan kannalta. Ja nyt siis nimenomaan oli kyseessä verkko-
laskutuksen integrointi kirjanpitoon. Verkkolaskuja toki voi jokainen kassa halutessaan vas-
taanottaa, mutta vain maksutapahtumia varten. Vakuutuskassojen toiminta on markkinoiden
kannalta niin marginaalista ja spesifistä, että oman standardin kehittäminen ei ole millään
muotoa kannattavaa. Kaikenlaisiin suurempiin muutoksiin digitalisaation osalta vaadittaisiin
lähes kaikkien Suomessa toimivien vakuutuskassojen yhteinen halu, jotta niiden toteuttami-
nen olisi järkevää ja edes jollain tasolla kannattavaa. (Koivuranta 2022.)

Alun perin suunnitelma tutkimustyöhön oli ollut verkkolaskuoperaattoreiden vertailu,
mutta se näin ollen todettiin turhaksi ja siirryttiin pohtimaan vaihtoehtoisia lähestymistapoja.
Näitä pohdittiin toimeksiantajan kanssa puhelimitse ja todettiin, että lähdetään selvittämään
mahdollista yhdistelmäratkaisua, jossa ostolaskuja voitaisiin vastaanottaa sekä verkkolas-
kuna että sähköpostilaskuina (Lassila 2022). Tässäkin asiassa toimiala aiheutti suurimman
kompastuskiven, koska kaikki tarjonta on kohdennettu yrityksille. Lisäksi pelkästään lasku-
tukseen keskittyviä palveluntarjoajia ei ole niin paljon, sillä yleensä laskutus on osana talous-
hallinnon kokonaisvaltaista järjestelmää. Ja vielä lisähaasteen toi se, ettei ohjelmistolla ole tar-
koitus lähettää myyntilaskuja, ainoastaan vastaanottaa ostolaskuja. Yhdelle palveluntarjo-
ajalle lähetettiin yhteydenottopyyntö, ja heidän edustajansa kanssa käytiinkin puhelinkes-
kustelu, josta ei varsinaisesti irronnut mitään hyödyllistä tätä opinnäytetyötä ajatellen, koska

heidänkin tarjoamansa palvelu olisi vaatinut olemassa olevan ohjelmiston, johon verkkolaskuja olisi voitu vastaanottaa. (Huuha 2022.)

Koska toimeksiantajan palveluntuottajiin kuuluu sekä yksityisiä elinkeinonharjoittajia että valtakunnallisia lääkäriasema- ja optikkoliikeketjuja, on otettava huomioon myös heidän vaihtelevat valmiutensa siihen, missä muodossa laskuja pystytään lähettämään. Tästäkin syystä edellä mainittu yhdistelmäratkaisu pitäisi olla toimeksiantajan kannalta suositeltavin ratkaisu. Mutta koska laskujen liitteissä käsitellään henkilötietoja sekä mahdollisesti muuta arkaluontoista informaatiota, on tietoturvaan kiinnitettävä erityistä huomiota. Siksi sähköpostilaskutuksessa on otettava käyttöön mahdollisuus salatun sähköpostin lähettämiseen. Tähän sovittiin myös etsittävien erilaisia vaihtoehtoja. Lisäksi päädyttiin siihen, että toimeksiantajan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta laaditaan heidän käyttöönsä kehittämissuunnitelma, jonka avulla voidaan sairauskassan taloushallintoa ja sen kehystoimintoja lähteä kehittämään, joko itsenäisesti kassanjohtajan toimesta tai ohjelmistotoimittajan kanssa yhteistyössä. (Lassila 2022.)

Itse selvitystyössä löydettiin pari selainpohjaista verkkolaskutusratkaisua, jotka voisivat soveltua toimeksiantajan tarpeisiin. Vaikkakin nämä ovat ensisijaisesti tarkoitettu myyntilaskutukseen pienyrityksille, ne sisältävät myös mahdollisuuden verkkolaskujen vastaanottoon, eikä niitä tarvitse linkittää mihinkään muuhun ohjelmistoon, vaan ne toimivat itsenäisesti. Molempien palveluiden käyttöönotto on ilmaista, niihin sisältyy verkkolaskutusosoite, ja molemmissa maksat kappalehinnan per vastaanotettu lasku. Ainoat eroavaisuudet olivatkin käytössä oleva verkkolaskuoperaattori sekä laskujen kappalehintaa, joka sekin erosi vain kymmenellä sentillä. Lisäksi mitä laskujen maksamiseen tulee, kumpikaan palveluista ei tarjoa suoraa pankkiyhteyttä, mutta toinen mahdollistaa laskujen maksamisen QR-koodin tai virtuaaliviivakoodin avulla. (Isolta 2022; Verkkolaskut.fi 2022.)

Suojatun sähköpostin lähettämiseen tarkoitettujen palveluiden tai palveluntarjoajien kirjo oli-kin sitten huomattavasti laajempi ja vaati laaja-alaisempaa perehtymistä siihen, mitä he tarjoavat ja mihin hintaan. Nämä palveluntarjoajat myös jakautuivat kahteen osaan, niihin, joista pitäisi pyytää tarjous sekä niihin, joilla hinnasto oli merkitty heidän kotisivuilleen. Hinnossakin oli variaatioita vaihdellen kappalehinnasta per lähetetty sähköposti kuukausihinnan kautta kiinteään vuosimaksuun. Eli kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja löytyi. Näistä muodostettiin kehittämissuunnitelman oheen listaus lyhyine infopaketteineen toimeksiantajan käyttöön. Tämän lisäksi toimeksiantajan pyynnöstä kehittämissuunnitelman kylkeen koostettiin ohjeet, kuinka Outlook- ja Gmail-sähköposteissa voidaan lähettää salattuja sähköposteja, jotta myös pienimmille palveluntarjoajille, toisin sanoen yksinyrittäjille, voidaan tarjota mahdollisuutta lähettää laskut kassalle sähköisessä muodossa ilman tietoturvariskejä, jos muita vaihtoehtoja ei ole.

6 ARVIOINTI JA POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli saada toimeksiantajana toimineen sairauskassan taloushallintoa kehitettyä digitaaliseen suuntaan. Ensisijaisena tavoitteena oli päästä eroon paperisista ostolaskuista, ja muu kehitystyö katsottiin lisäeduksi. Opinnäytetyö toteutettiin variaationa, jossa yhdistettiin tutkimuksellinen ja toiminnallinen työ. Tutkimukselliseen osuuteen kuului lähinnä internet-tutkimus, jossa etsittiin toimeksiantajan tarpeisiin sopivia ohjelmisto- ja palveluntarjoajavaihtoehtoja. Toiminnallisena osuutena tuotettiin kehittämissuunnitelma, jonka pohjalta toimeksiantaja voi kehittää toimintaansa parhaaksi katsomallaan tavalla, joko itsenäisesti, yhdessä ohjelmistotoimittajan kanssa tai muuna ulkopuolisena toimeksiantona.

Tämä opinnäytetyöprosessi oli varsin pitkäkestoinen tapahtuma, joka saatiin vietyä päätökseen kahdessa osassa. Prosessi polkaistiin käyntiin jo kesällä 2021, mutta opinnäytteen tekijän työelämän ja erinäisten muiden henkilökohtaisten syiden vuoksi, prosessi keskeytyi vuodeksi, ja se saatiin saatettua loppuun vasta syksyn 2022 aikana. Tämä aiheutti omat haasteensa jo pelkästään sen vuoksi, että opinnäytetyön ollessa tauolla, ehti voimaan astua uusi vakuutuskassalaki sen tilalle, jota alun perin oli käytetty teoriaosion pohjana. Siispä piti pohdita, onko tarpeen kirjoittaa vakuutuskassalakia koskeva teoriaosuus kokonaan uusiksi vai ovatko muutokset kumotun ja uuden lain välillä niin vähäisiä, että on riittävää ainoastaan lisätä maininta uudesta laista ja sen mukanaan tuomista muutoksista. Katsottiin kuitenkin, että tämän opinnäytetyön kannalta muutokset eivät ole niin merkittäviä, että koko teoriaosio olisi ollut tarpeen kirjoittaa alusta saakka uudestaan, vaan päädyttiin vain lisäämään maininta uuden lain voimaantulosta ja siihen liittyvistä olennaisimmista muutoksista.

Teoriaosion toinen osa liittyen taloushallinnon prosesseihin oli alun perin ajatukseltaan hieman erimuotoinen, sisältäen esimerkiksi prosessikaavioita. Tultiin kuitenkin siihen lopputu-

lokseen, että sanalliset kuvaukset prosesseista ovat riittävä teoriapohja, koska päädyttiin siihen ratkaisuun, ettei myöskään toimeksiantajan taloushallinnon prosesseja ryhdytä kuvaamaan kaaviotasolla tätä opinnäytetyötä varten. Hankalinta tässä osiossa oli päättää, miten tarkkaan eri prosesseja käsitellään tai jätetäänkö jotain kenties kokonaan pois yksinkertaisesti siitä syystä, ettei sillä ollut relevanttia kiinnekohtaa toimeksiantajan taloushallintoon. Sitä ennen rajanvetoa oli jo pohdittava siihen, kuinka yksityiskohtaisesti muun muassa älykästä taloushallintoa käsitellään, koska se kuitenkin menee vielä pidemmälle digitaalisessa kehityksessä kuin mitä tavoitteet opinnäytetyön osalta olivat. Puhuttaessa sähköisen taloushallinnon kehittymisestä, ei kuitenkaan haluttu älykästä taloushallintoa jättää kokonaan mainitsematta ihan jo siitä syystä, että se on tuorein kehitysaskel ja sen rooli tulee tulevaisuudessa kasvamaan ja muuttamaan taloushallinnon roolia kokonaisvaltaisesti.

Seuraava kierrepallo kohdattiinkin, kun ryhdyttiin toteuttamaan opinnäytetyöprosessin työosiota ja saatiin selville, ettei suunnitelma verkkolaskutusoperaattoreiden vertailusta ole järkevää, koska alun perin mietinnässä ollut idea verkkolaskutuksen integroinnista toimeksiantajan käyttämään järjestelmään ei ole mahdollinen. Päädyttiin kuitenkin nopeasti vaihtoehtoratkaisuun, johon luonnollisesti kysyttiin myös toimeksiantajan mielipidettä, olihan työn päätavoitteena kuitenkin saada tuotettua heille käyttökelpoinen ratkaisu tai tässä vaiheessa suunnitelma, josta tulee oikeasti olemaan heille konkreettista hyötyä. Näin ryhdyttiin selvittämään mahdollisia muita vaihtoehtoja verkkolaskujen vastaanottoon sekä parhaaseen ratkaisuun salattujen sähköpostien lähettämistä ja vastaanottamista koskien. Tämän tutkimustyön tuloksena löydetyt, parhaiten soveltuvat vaihtoehdot, koottiin kehittämissuunnitelmaan. Lisäksi kehittämissuunnitelman kylkeen koostettiin internetistä löytyvät ohjeet, kuinka Outlook- ja Gmail-sähköposteja käyttävät voivat myös salata sähköpostinsa.

Työn lopputulokseen vaikutti huomattavan pitkä tauko, joka syntyi teoriaosuuden ja itse tutkimus- ja kehittämistyön välille. Samassa ajassa tapahtuneet muut muutokset lainsäädännössä ja toimeksiantajan omissa toiminnoissa olivat työn kannalta huomionarvoisia, vaikka

kaan eivät ratkaisevissa määrin merkittäviä. Opinnäytetyön tekijän työskentelyyn tällä tauolla oli tietenkin myös oma merkityksensä, koska oli pakko tutustuttaa itsensä materiaaleihin uudestaan ja muistuttaa, että mitä tässä nyt oltiin tekemässä ja miksi. Tavallaan jouduttiin aloittamaan opinnäytetyöprosessi kahteen kertaan, vaikka itse työtä ei tarvinnutkaan tehdä alusta saakka uudestaan. On melko varmaa, että työstä olisi tullut laadukkaampi, jos se olisi saatu tuotettua loppuun kerralla, eikä kahdessa osassa, kuten nyt kävi.

Mitä taas opinnäytetyön kirjalliseen tuotokseen tulee, opinnäytetyön tekijälle se oli ehdottomasti helpoin osuus koko prosessissa. Kirjoittamisen ollessa erittäin luonnollinen itseilmaisun tapa, ja proosan tuottaminen vähissä määrin myös harrastus, ei sopeutuminen tieteelliseenkin kirjoittamiseen ollut kovin haastavaa. Eniten ongelmia tuotti teoriaosuuden kirjoittaminen ja siinä etenkin se, että muistettiin kirjoittaa omin sanoin, jotta plagioinnilta vältyttäisiin. Lisäksi lähdeviitteiden käyttö oli jossain määrin pulmallista, etenkin sen osalta missä väleissä ja kuinka usein niitä olisi hyvä käyttää. Tämä siis siitä syystä, että taloushallinto-luvussa oli lähdemateriaalina käytössä vain kaksi kirjaa, joten lähdeviitteiden käytölle ei ollut yhtä paljon tarvetta, verrattuna teoriaosan ensimmäiseen lukuun, jossa samassa kappaleessa-kin saattoi olla käytössä useita lähteitä. Kokonaisuutena kirjallinen tuotos on kuitenkin, kriittisesti tarkasteltuna, kohtuullinen suoritus.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli saada tuotua sairauskassa Kometin taloushallintoa kohti digitaalista taloushallintoa. Kuten teoriaosiossa sanottiin, ennen digitaalista taloushallintoa on sähköinen taloushallinto ja ennen sähköistä taloushallintoa on paperinen, niin kutsuttu perinteinen taloushallinto. Lähtötilanteessaan Kometin taloushallinto oli jossain paperisen ja sähköisen välimaastossa, koska joitain uudistuksia oli jo nykyisen kassanjohtajan toimesta toteutettu ennen opinnäytetyön aiheelliseksi tuloa. Tämän opinnäyteprosessin aikana on tilanne muuttunut jonkin verran, erityisesti e-asioinnin ja sähköisen jäsenkortin käyttöönoton myötä. Itse opinnäytetyön osalta toiminnalliseen osioon suunniteltu kehitystyö jäi vähäiseksi, koska suunnitelmia muutettiin ja lopputuotteeksi valmistui kehittämissuunnitelman sijaan, että olisi aikaansaatu varsinaista muutosta jo itse opinnäytetyöprosessin kuluessa. Vaikka tämä aiheutti opinnäytetyöntekijässä tiettyä pettymystä, on toimeksiantajan taholta kuitenkin kuulunut pääasiassa tyytyväisyyttä siihen, mitä heidän auttamisekseen on tämän opinnäytetyön puitteissa tehty.

Vakuutuskassojen maailma avautui tämän opinnäytetyön aikana opinnäytetyön tekijälle jo teoriaosion aikana aivan toisella tavalla, ja laajensi tietopohjaa aiheesta, johon ei aiemmin ollut varsinaisesti edes ollut tarvetta tai kiinnostusta perehtyä. Se lisäsi ymmärrystä siitä, kuinka hankalaa Suomessa voi olla toimia, jos ei sovellu yritysmaailman normeihin, mutta haluaisi kehittää toimintaansa modernimpaan, kestävämpään suuntaan ja luoda toimivan, digitaalisen ympäristön, jossa työskennellä. Ei siis todellakaan ole mikään ihme, ettei kassojen keskuudessa ole ollut suurtakaan innostusta tai aktiivisuutta toimintojensa sähköistämiseen. Osin tähän vaikuttaa myös kassanjohtajien keski-ikä, ja tulevaisuudessa voidaankin ehkä odottaa suurempaa kollektiivista digiloikkaa. Pienten, marginaalisella alalla toimivien organisaatioiden, kuten tässä tapauksessa nyt sairauskassojen, olisikin tärkeää ymmärtää yhteistyön merkitys, jos halutaan aikaansaada merkittäviä muutoksia.

Mielenkiintoinen tästä työstä saatu oppi oli myös se, ettei suomalainen verkkolaskustandardi huomioi muuta kuin yritysmaailman tarpeet. Toki kuten jo useaan otteeseen tässä työssä on mainittu, ovat sairauskassat erittäin marginaalinen toimiala, jolla kaiken lisäksi on erittäin spesifit tarpeet, mitä tulee niiden taloushallintoon. Tämä tarve siis syntyy, koska taloushallinto on niin vahvasti kytköksissä etuuksien maksamiseen, että kassojen käytössä oleva taloushallinto-ohjelma on tarkoitettu myös etuuksien hallintaan eikä pelkästään kirjanpidon ja reskontrien hoitamiseen, kuten tavallisissa yrityksissä. Toki tämä teki tutkimustyöstä myös haastavaa, mutta ei missään tapauksessa negatiivisessa mielessä. Oli hienoa päästä perehtymään siihen, minkälaisia ratkaisuja löytyy, kun on tarve etsiä ohjelmistoja, jotka voivat toimia myös kapitalistisen perustarpeen ulkopuolella. Varmasti, jos käytettävissä olisi ollut enemmän aikaa, olisi ratkaisuja voinut löytyä enemmänkin, kun olisi kyetty ottamaan yhteyttä useampiin palveluntarjoajiin mahdollisten räätälöityjen ratkaisujen löytämiseksi. Kuitenkin jo tällä erää pelkkä valmISRatkaisujen tutkiminen antoi jonkinlaisen määrän tarvittavaa informaatiota.

Tulevaisuudessa olisikin syytä myös ulkopuolelta kiinnittää enemmän huomiota vakuutus-kassoihin ja niiden merkitykseen työelämän tukitoimintona. Sairauskassat ovat kuitenkin omalta osaltaan vaikuttamassa niiden toimintapiiriin kuuluvien työntekijöiden työhyvinvointiin ja sen tukemiseen. Etenkin Sairauskassa Kometin kaltaiset täydennyskassat ovat merkittäviä, koska niiden avulla on jäsenillä mahdollisuus saada korvauksia myös työhyvinvointia tukeviin toimintoihin, kuten hierontaan tai fysioterapiaan, joita esimerkiksi Kansaneläkelaitos ei korvaa. Siksi olisi tärkeää pitää huolta, että tämä pieni, mutta olennainen osa suomalaista työelämäkulttuuria ei pääse kokonaan kuihtumaan ainoastaan sen takia, että ne jäävät muun muassa resurssien puutteen vuoksi kehityksen kelkasta. Tietenkin halu ja palo muutosten aikaansaamiseksi täytyy ensisijaisesti tulla sisältäpäin, kassoilta itseltään, mutta olisi hyvä, etteivät ne jäisi ponnisteluissaan yksin. Olisiko esimerkiksi ajatuksen tasolla aivan mahdotonta, jos vaikka joku tietotekniikan alan koulu tai opiskelija alkaisi tehdä yhteistyötä esimerkiksi nykyisen ohjelmistokehittäjän kanssa. Projekti voisi toki olla myös poikkitieteellinen yhdessä taloushallintoon suuntaavan liiketalouden opiskelijan kanssa.

Loppuun todettakoon, että vaikka opinnäytetyötä lähdettiin tekemään hieman väärin ennakkokäsityksin, ja matkan varrelle mahtui parikin kuoppaa, on opinnäytetyön tekeminen kaikkienensa ollut äärimmäisen antoisa ja opettavainen prosessi. Olisi mielenkiintoista jatkaa kehitystyötä sairauskassojen parissa myös ammatillisessa mielessä, jos siihen vain jossain vaiheessa tilaisuus aukeaisi. Toivottavasti vakuutuskaassat joukkona pääsevät mukaan digitalisaation matkaan, eivätkä muutu sukupuuttoon kuolevaksi perinteeksi, vain koska niitä ei marginaalisuutensa vuoksi huomioitu minkään muun tahon toimesta.

LÄHTEET

Finanssivalvonta. *Finanssivalvonta. Tietoa Finanssivalvonnasta*. Saatavissa: <https://www.finanssivalvonta.fi/finanssivalvonta/>. Viitattu 16.7.2021.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutuskassalain muuttamisesta ja Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n 17 kohdan kumoamisesta. HE 157/2005. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_157+2005.pdf. Viitattu 15.7.2021.

Hallituksen esitys Eduskunnalle vakuutuskassalaiksi ja laiksi sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta. HE 93/1992. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_93+1992.pdf. Viitattu 15.7.2021.

Huuhka O. 2022. *Ostolaskujen vastaanotto, puhelinkeskustelu*. 16.11.2022.

Isolta. 2022. *Vastaanota ostolaskut verkkolaskuina*. Saatavilla: <https://www.isolta.fi/vastaanota-ostolaskut-verkkolaskuina/>. Viitattu 24.11.2022.

Kaarlejärvi, S. & Salminen, T. 2018. *Älykäs taloushallinto: Automaation aika*. Helsinki: Alma. Saatavilla: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/BADBEXDTEB>. Viitattu 21.10.2022.

Koivuranta, J. 2022. *Sairauskassa Komet, opinnäytetyö*. Yksityinen sähköposti. 8.-9.11.2022. Saaja: Jenni Kallio.

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. *Digitaalinen taloushallinto*. Helsinki: Talentum Media. Saatavissa: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/HADBFXJTFF>. Viitattu 21.10.2022.

Lassila M. 2022. *Yhteinen pohdinta, puhelinkeskustelu*. 15.11.2022.

Niemelä, H. & Salminen, K. 2006. *Suomalainen sosiaaliturva. 2.*, korjattu ja uudistettu painos. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10250/3253/suomalainen.PDF?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 12.7.2021.

Sairauskassa Komet. 2022a. *Jäsenkirje 8/2022*. Saatavissa: <https://www.komet.fi/uutiset/jasenkirje-8-2022/>. Viitattu 17.11.2022.

Sairauskassa Komet. 2022b. *Sähköisen jäsenkortin käyttöönotto*. Saatavissa: <https://www.komet.fi/uutiset/sahkoisen-jasenkortin-kayttoonotto/>. Viitattu 17.11.2022.

Sairausvakuutuslaki. 21.12.2004/1224. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20041224>. Viitattu 18.7.2021.

Sosiaali- ja terveysministeriö. *Sairausajan toimeentulo ja korvaukset*. Saatavissa: <https://stm.fi/toimeentulo/sairastaminen>. Viitattu 19.7.2021.

Vakuutuskassalaki. 27.11.1992/1164. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1992/19921164>. Viitattu 15.7.2021.

Vakuutuskassalaki. 948/2021. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210948>
Viitattu 18.11.2022

Vakuutuskassat ry a. *Yleistä – Yhdistys*. Saatavissa: <http://vakuutuskassat.fi/index.php/yleista/yhdistys>. Viitattu 16.7.2021.

Vakuutuskassat ry b. *Vakuutuskassatoiminnasta hyvinvointia*. Saatavissa: http://www.vakuutuskassat.fi/images/pdf-tiedostot/Vakuutuskassatoiminnan_esittely_080720.pdf. Viitattu 19.7.2021.

Verkkolaskut.fi. *Myös ostolaskujen vastaanotto ja kuittaus tapahtuu Verkkolaskut.fi-palvelussa*. Saatavissa: <https://www.verkkolaskut.fi/ominaisuudet/>. Viitattu 24.11.2022.